
Форосян Анастасій Федорович,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри культурології
Херсонського державного університету

ОСОБИСТІТЬ МИТЦЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ

В умовах соціокультурних зрушень, переоцінки традиційної системи цінностей митець виступає не тільки у ролі творця, майстра, а й активного учасника соціокультурних процесів. У цьому зв'язку актуальним стає теоретичний аналіз формування особистості митця з огляду сьогоденних соціокультурних динамічних процесів.

Адже, соціокультурна динаміка (або динаміка культури) є відображенням здатності складних соціальних організмів адаптуватися до мінливих зовнішніх і внутрішніх умов існування (П. Сорокін) [3]. Фундаментальними факторами культурної динаміки постають, таким чином, не ідеї чи бажання людей, а об'єктивна, не завжди зрозуміла людьми необхідність адаптації суспільства і культури до умов, що змінилися.

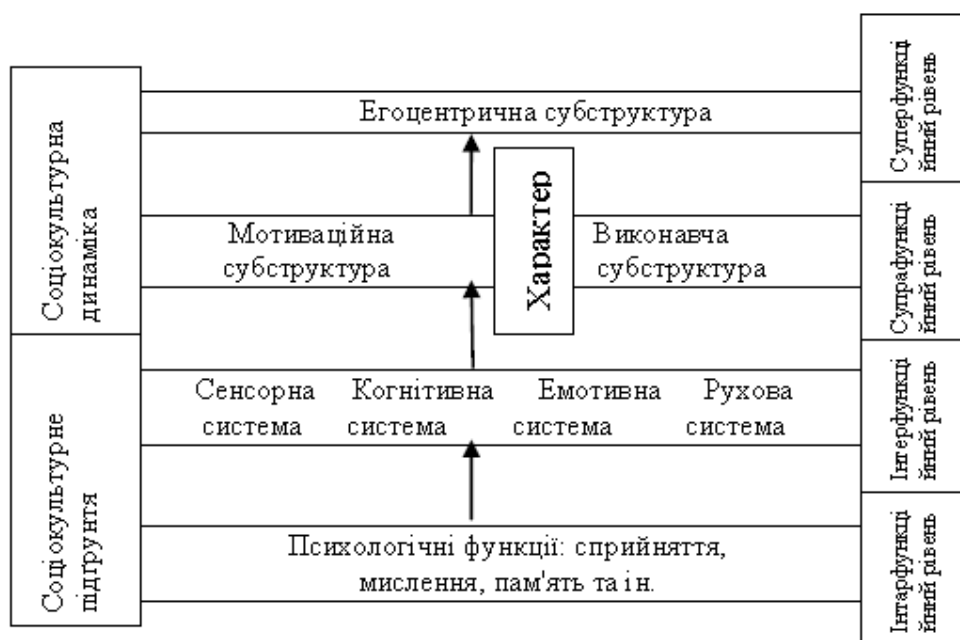
Складність змін у культурі зумовила велику кількість аналітичних парадигм, які прагнуть обґрунтувати чи то еволюційно-лінійний, чи то циклічний, чи то інверсійний (у формі маятникових коливань) характер змін.

Зміни в культурі можуть вести до збагачення і диференціації культури. Інколи вони сприяють спрощенню культури та послабленню диференціації. Дослідники виокремлюють як можливість прогресивного характеру змін у культурі, так і можливість періодів занепаду культури та кризових станів – динамічної напруги.

Динамічна напруга характеризує і самовизначення митця, може бути змодельована за умов виявлення певних «полюсів», що перебувають у ситуації взаємного тяжіння, взаємодіштовхування, взаємоперетворення, тим самим формуючи його особистість.

Важливим для визначення особистісних рис митця є психологічний аспект аналізу творчості, зокрема протистояння в ньому емоційного моменту і формотворення (Л. Виготський, Є. Басін). У соціології мистецтва цьому сприяє також виявлення протиріччя оригінальності та конвенцій у творчості (А. Хаузер), покликання і визнання (В. Лраздніков), використання феномену харизми, введеного у науковий обіг М. Вебером, щодо митця (П. Бурдьє).

Цікавими, на нашу думку, є запропоновані І. Кулкою рівні психологічної інтеграції митця, які у своїх базових рівнях формування спираються на творчий потенціал особистості [2, с. 122].

Водночас, особистість, на думку автора, не може бути зрозуміла поза суспільного контексту. І саме соціокультурний підхід, аксіомою якого є те, що будь-який феномен у своїй структурі характеризується певним співвідношенням соціального та культурного елементів залежить від конкретних історичних умов [4, с. 41]. А в умовах постіндустріального суспільства соціокультурний підхід набуває особливої актуальності, соціологічне знання в межах якого характеризується парадигмальним зсувом – превалюванням культурної проблематики, де основними формуючими факторами особистості виступають історична спадщина, традиції, символи, стереотипи, якісь освіти, рівень політичної культури середовища, нормативні та дискурсивні практики тощо.

Виходячи з концептуальних положень соціокультурної теорії та теорій розвитку особистості, зазначимо, що формування особистості митця є процесом складним і доволі суперечливим. Адже, митець, у повному розумінні цього поняття, спрямовує свою творчість на перетворення і вдосконалення існуючої соціокультурної реальності. Ці зміни відбуваються внаслідок появи та поширення у суспільстві нових культурних програм, які витіснятимуть застарілі соціальні відносини. Зокрема, такі ідеї присутні у напрацюваннях Е. Дюркгайма, М. Вебера, Г. Зіммеля, П. Штомпки та інших.

Водночас, основою розвитку будь якої особистості виступає соціокультурне підґрунтя, яке ґрунтується на традиційних уявленнях, філософських поглядах, мистецьких традиціях та інших базисах соціального розвитку. А видозмінення цього соціуму є усвідомленою

діяльністю митця, який безпосередньо включається у процес соціокультурної динаміки.

Отже, можемо констатувати, що формування особистості митця безпосередньо залежить від рівня розвитку того соціуму, в якому відбувається його становлення, а його вплив на культурні процеси – від рівня сформованої соціокультурної творчості, яку В. Вишняков розглядає як процес культурного оформлення нових соціальних (групових) потреб, тобто отримання ними відповідних ціннісно-нормативних координат (цінностей, норм-заборон, ідеалів і таке інше), які визначають особливості життєдіяльності людей та способи задоволення їх потреб і інтересів [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишняков В.І. Культурологія / В.І. Вишняков // Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://lubbook.net/book_457.html
2. Кулка И. Психология искусств / Пер. с чешск. / И. Кулка. – Х.: Изд. Гуманитарный центр, 2014. – 560 с.
3. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П.Сорокин. – М., 1992. – 320 с.
4. Черниш Н., Ровенчак О. Варіації на тему ідентичності для соціокультурного оркестру / Н. Черниш, О. Ровенчак // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2007. – № 1. – С. 33–47.

Бойчук Олександр Васильович,
заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри дизайну
Харківської державної академії дизайну і мистецтв

ЕКОЛОГІЧНИЙ ДИЗАЙН: ПРІОРИТЕТИ, ДУМКИ, ОСОБИСТОСТІ

Сучасна дизайнерська освіта не може вважатися повноцінною без напрямку екологічного проектування. Вагомості цьому ствердженню додає прийнятий у 2009 році документ Комітету Комісії Європейського Союзу під назвою «Дизайн як двигун інноваційної діяльності, націленої на людину», в якому зазначається, що у проектних розробках окрім естетики слід враховувати цілий ряд аспектів, включаючи й вплив на навколишнє середовище. «Поняття природи як парадигми людської творчості було висунуто в епоху Відродження. При кожному черговому еволюційному зрушенні проектної культури, позначеним народженням нового стилю, парадигма актуалізувалася у союзі з естетикою тотожності, проєцируючи в новий стиль із природи нові принципи формоутворення» [1]. Певна гармонія між людиною-творцем і